

Dag 1

Jeg kan se Elland Road stadion fra motorveien, gjennom frontruten. Ungene i baksetet. Som om den har ramlet ned fra toppen av Beeston Hill. «*Er vi framme snart?*» sier de. «*Er vi der snart, pappa?*» Den ruver over jernbanelinja og skråningen langs motorveien. De spør meg om Billy Bremner og Johnny Giles. Lysmastene og tribunenene, fingre og knyttnever som stikker opp fra stein og betong, kjøtt og bein. «*Der er det,*» sier den eldste til den yngste. «*Der er det.*» Fra motorveien, gjennom frontruten –

*Et hatefullt, hatefullt sted, et hevngjerrig, hevngjerrig sted ...
Elland Road. Leeds, Leeds, Leeds.*

Jeg har vært der før. Vært både spiller og manager der, seks-sju ganger på seks-sju år. Alltid gjest, alltid på bortebane –

Et hatefullt, hevngjerrig sted, flekket av spytt og slim ...

Men ikke i dag, onsdag 31. juli 1974 –

Arthur Seaton. Colin Smith. Arthur Machin og Joe

Lampton ...

I dag er jeg ikke lenger gjest. Ikke lenger på bortebane –

*Ingen flere gjenferd, hvisker de. Ingen flere jævla gjenferd,
Brian ...*

I dag er jeg på vei for å jobbe der.

*

Den verste vinteren i det tjuende århundre begynner 2. juledag 1962. Den Store Frosten. Avlyste kamper. Cupfinalen utsatt i tre uker. Folk vil komme til å dø i dette været i dag. Men ikke på Roker Park i Sunderland. Ikke mot Bury. Dommeren inspiserer banen klokka halv to. Middlesbrough har avlyst kampen sin.

Men det gjør ikke dommeren din. Dommeren din beslutter at kampen din skal spilles –

«Bra, dommer,» sier du til ham. «Den gjengen der nede avlyser for et godt ord.»

En halvtime før avspark står du i tunnelåpningen i kortermet rød- og hvitstripet trøye, hvite shorts og røde og hvite strømper, mens du følger med på en ti minutter lang haglbyge som hamrer mot banen. Du kan ikke vente med å komme deg utpå, kan pokker ikke vente –

Sludd i ansiktet, is under føttene og kulde i knoklene. En tilfeldig pasning inn i deres straffefelt, en spurt gjennom gjørma, øynene på ballen og scoring i tankene, 28 allerede denne sesongen. Tjueåtte. Keeperen deres kommer ut, du har blikket på ballen, du har scoring i hodet, den 29. –

Keeperen rykker ut, du tenker scoring, skulderen hans treffer kneet ditt –

Knuuuuuuuuuuuuuuuus ...

Brølet og fløyta. Stillheten og lyset som slukner –

Du ligger på bakken i gjørma, i søla, med øynene åpne og ballen fri. Ni-og-tjue. Du prøver å reise deg, men klarer det ikke. 29. Så du krabber –

«Kom deg opp, Clough!» roper noen. «Kom deg opp!»

Gjennom gjørma, på hender og knær –

«Kom igjen, dommer,» ler Bob Stokoe, midtstopper på Bury. «Clough bare kødder, for pokker.»

På hender og knær, gjennom den seige gjørma –

«Ikke denne karen,» sier dommeren. «Denne karen kødder ikke.»

Du krabber ikke lenger. Du legger deg på ryggen. Munnen er åpen. Øynene oppspilt. Du ser ansiktet til fysioterapeuten, Johnny Watters, en bekymret måne mot en nifs himmel. Det renner blod nedover haken, blandet med svette og tårer. Det høyre kneet verker, verker, verker, og du biter, biter, biter deg i tunga for å kvele skriket, kjempe mot frykten –

Den første metallsmaken i munnen, den første smaken av frykt –

Én etter én vil de 30 000 forsvinne. Sørpelet deres vil blåse

omkring på banen. Snø og natt vil falle på, bakken vil hardne og verden glemme –

Lar deg ligge der på ryggen i straffefeltet, som et gjenferd –
Johnny Watters bøyer seg ned med en svamp i hånden, og hvisker i øret ditt. «Hvordan skal vi klare oss, Brian? Hvordan skal vi klare oss?»

Du blir løftet over på en bære. Du blir tatt av banen på den båret –

«Ta ikke av ham støvlene,» sier sjefen. «Han kan komme utpå igjen.»

Gjennom tunnelen til garderoben –

Du blir løftet over på en benk og et hvitt laken. Blod overalt, gjennom lakenet og ned på benken, fra benken og ned på gulvet –
Stanken av blod. Stanken av svette. Stanken av tårer. Stanken av Algipan. Dette er en stank som skal forfølge deg resten av livet.

«Han må på sykehus,» sier Johnny Watters. «Fort som faen.»

«Men ikke ta av ham støvlene,» sier sjefen igjen.

Du løftes av benken og det blodstunkte lakenet. Over på en ny bære. Ut gjennom en annen tunnel –

Inn i ambulansen. Til sykehuset. Til kniven.

Operasjon. Beinet i gips fra ankelen til skrittet. Sting i hodet.
Ingen besøkende. Ingen familie eller venner –

Bare leger og sykepleiere. Johnny Watters og sjefen.

Men ingen forteller deg noe som helst, ikke annet enn det du allerede vet –

At dette er forbanna alvorlig. Dette er jævlig, forbanna alvorlig.

Den verste dagen i livet ditt.

*

Av motorveien, gjennom kurvene. Hjørnene. Til krysset med Lowfields Road. Ut på Elland Road. Brått til høyre og gjennom porten. Inn under tribunen, til parkeringsplassen under vestre ståtribune. Ungene hopper opp og ned i baksetet. Ingen ledige plasser. Ingen reserververt plass. Pressen. Kameraer og blitzlamper. Fansen. Autografbøker og kulepennar. Jeg åpner døra. Jeg

bretter opp mansjettene. Regn i håret. Jeg tar jakka ut fra bakesetet og tar den på meg. Min eldste og min yngste gjemmer seg bak meg. Regn i ansiktene våre. Åsene bak oss. Husene og boligblokkene. Banen foran oss. Tribunene og lyskasterne. Over parkeringsplassen. Hullene i asfalten, søledammene. Denne ene, digre fyren som trenger seg vei mellom pressefolkene. Kameraer og blitzlamper. Fansen.

Det svarte håret og den hvite huden, de røde øynene og hogtennene ...

«Du er seint ute,» roper han. En finger opp i ansiktet mitt. Jeg ser på pressen. Kameraene og blitzene. Fansen. Autografbøkene og kulepennene. Guttene mine bak meg. Regn i håret. I ansiktene våre –

Våre ansikter brune og friske, ansiktene deres bleke og gustne ...

Jeg stirrer denne svære typen inn i øynene. Jeg feier fingeren hans vekk fra ansiktet og gir ham klar beskjed. «Det raker ikke deg om jeg er seint eller tidlig ute».

De elsker meg for noe jeg ikke er. De hater meg for det jeg er.

Opp trinnene, gjennom dørene. Vekk fra regnet og pressen. Kameraene og blitzene. Fansen. Bøkene og kulepennene. Inn i foajéen og klubben. Resepsjonsvakten og sekretærene. Fotografiene på veggene. Trofeene i glasskapene. Spøkelsene på Elland Road. Ned korridoren, rundt hjørnet. Syd Owen, sjefstrener her de siste femten årene, i spissen for læreguttene –

Jeg rekker fram hånden. Jeg blunker til ham. «Morn, Syd.»

«God ettermiddag, Mr. Clough,» svarer han, uten å gripe hånden min.

Jeg legger hendene på hodet til sønnene mine. Jeg spør ham: «Tror du at du kunne avse en av de unge karene dine til å passe på disse to mens jeg gjør meg kjent med stedet?»

«Du er allerede kjent her,» svarer Syd Owen. «Og disse læreguttene er her for å utvikle seg som profesjonelle fotballspillere. Ikke for å underholde ungene dine.»

Jeg tar hendene vekk fra hodet til sønnene mine. Jeg legger dem på skuldrene deres. Yngstemann vrir seg, jeg griper ham for hardt –

«Da skal jeg ikke oppholde deg lenger,» sier jeg til denne tro tjeneren som er blitt etterlatt her.

Syd Owen nikker. Han gjentar: «Ikke her for å underholde ungene dine».

Ett eller annet sted tikker det en klokke. Det høres latter fra et annet kontor. Ned korridoren, rundt hjørnet. Lyden av knotter som tramper av gårde, som marsjerer videre.

Eldstemann ser opp mot meg. Han smiler. Han sier: «Hvem var det, pappa?»

Jeg rusker ham i håret. Jeg smiler tilbake. Jeg sier: «Det var din slemme onkel Syd.»

Ned korridoren. Forbi fotografiene. Rundt hjørnet. Forbi plakettene. Inn i garderoben. Hjemmelagets garderobe. *Keep on fighting*, står det over døra. De har lagt fram en bortedrakt til meg, gul trøye, gule shorts, gule strømper. Ungene følger med mens jeg skifter. Jeg tar på meg min egen treningsoverdel. De følger meg ned korridoren. Rundt hjørnet. Gjennom resepsjonen, ut i regnværet. Parkeringsplassen. Kameraene og blitzene. Autografbøkene og kulepennene. Jeg jogger forbi hullene og søledammene. Opp skråningen. Ut på treningsbanen.

Pressen roper. Fansen jubler. Blitzene blinker og ungene mine dukker.

«Morn, karer,» roper jeg over til dem –

De står der i grupper. I sine burgunderrøde treningsdrakter. De har søle på knærne, søle på baken. *Fordømte Leeds*. Langt hår, navnet på ryggen.

Drittsekker. Jævler. Drittsekker.

Hunter. Gray-brødrene. Lorimer. Giles. Bates. Clarke. Bremner. McQueen. Jordan. Reaney. Cooper. Madeley. Cherry. Yorath. Harvey og Stewart.

Alle guttene hans. Alle horesønnene hans. Pappa er død, pappa er borte ...

I grupper og med treningsdrakter. Med søle og navnet på ryggen. Deres øyne i mine ...

Til helvete med dem. Faen ta dem. Faen ta hele gjengen.

Jeg tar en runde for pressens skyld. For kameraene og blitzene. For fansen. For autografbøkene og kulepennene. Et

håndtrykk her og en presentasjon der. Ikke noe mer. *Hold kjeften din, Brian. Hold kjeft.* Følg med og lær. Følg med og vent –

Ikke la jævlene ta knekken på deg, hvisker de.

Runden er unnagjort, jeg står for meg selv. Sola dukker opp, men regnet fortsetter. Ingen regnbuer i dag. Ikke her. Hendene i siden. Regn i ansiktet. Sol i nakken. Skyene beveger seg raskt på disse kanter. Jeg ser bort. Eldstemann er på parkeringsplassen med en ball ved føttene. På kneet, på hodet. Mellom hullene og søledammene, mellom regnet og sola, der er han –

En gutt med en ball. En gutt med en drøm.

*

Det begynte den første morgenen på sykehuset, dagen etter 2. juledag, og det har aldri holdt opp, ikke en eneste dag siden da. Du våkner og i de første sekundene, de første minuttene, glemmer du det, glemmer at du er skadet, glemmer at du er ferdig –

Glemmer at du aldri skal kjenne luktene fra garderoben igjen. Aldri ta på deg en nyvasket drakt. Knytte de blankpussede støvlene og høre brølet fra publikum –

Brølet når ballen treffer nettmaskene, brølet når du scorer – Applausen. Beundringen. Kjærligheten.

Du skulle gjerne hatt besøk av kona. Du har ikke sett henne på dagevis –

Ikke siden 2. juledag. Ikke siden de tok deg med hit.

Ingen forteller deg noe som helst. Ikke en ting –

Du ville ha kommet deg opp og dratt for å finne henne selv, bortsett fra at det kan du ikke.

Så, den femte dagen, går døra opp og der er kona di.

«Jeg har ligget til sengs,» sier hun. «Jeg har abortert.»

*

De tar oss med på omvisning, meg og guttene. Gjennom flere korridorer. Rundt flere hjørner. Forbi salongene og losjene. Suitene og vip-losjene. Behandlingsrommene og garderobene. Så tar de oss med ut på selve banen –

De plasserer meg der ute, der ute i midtsirkelen –
De grønne gresstråene. De hvite krittstrekene ...

Jeg har armene over hodet, med et skjerf i hendene –
Jeg hater dette stedet, dette hevnjerrige stedet.

Gjennom denne korridoren. Rundt dette hjørnet. Ned neste korridor. Neste hjørne. Guttene i hælene. Kontoret. Det tomme skrivebordet. Den tomme stolen. *Don Revies kontor. Don Revies skrivebord. Don Revies stol.* Fire vegger uten vinduer og med én dør, disse fire veggene hvor han formet sine planer og sine drømmer, sine håp og sin frykt. I de svarte bøkene sine. Hans hemmelige mapper. Listene hans. *For å fordrive tvilen.*

Kodene og kartene. Til besettelse. Til galskap. Hit –
Her i dette kontoret, hvor de satt på kneet hans.

Jean Reid står i døråpningen. Guttene mine stirrer på føttene sine.

«Mulig med en kopp te, tro?» spør jeg.

Jean Reid svarer: «Styret venter i etasjen over.»

«På meg?» spør jeg. «Hvorfor det?»

«Det er styremøte.»

Jeg tar av meg jakka, og tar fram lommeetørkleet. Legger det på stolsetet. *Stolen hans.* Jeg setter meg på stolen bak skrivebordet. *Skrivebordet hans.* Jeg legger føttene på bordet –

Stolen hans. Skrivebordet hans. Kontoret hans. Sekretæren hans –

«De venter på Dem,» sier Jean Reid igjen.

«La dem vente,» svarer jeg. «Nå, hvordan var det med den tekoppen?»

Jean Reid står bare og stirrer på hullene i skosålene mine.

Jeg slår i bordet. *Dons bord.* Så spør jeg: «Hvem sitt skrivebord er dette?»

«Det er Deres nå,» hvisker Jean Reid.

«Hvem pleide å ha det?»

«Mr. Revie.»

«Da skal det brennes.»

«Unnskyld?» utbryter Jean Reid.

«Jeg vil ha dette skrivebordet brent opp,» gjentar jeg. «Stolene og alt det andre. Hele dritten.»

«Men ...»

«Hvem er du sekretær for?»

«For Dem nå, Mr. Clough.»

«Hvem var du sekretær for?»

Jean Reid biter negler og holder tårene tilbake, i tankene hennes er oppsigelsesbrevet allerede ferdig formet, det venter bare på å bli maskinskrevet og undertegnet. På pulten min innen mandag –

Han hater meg og jeg hater ham, men jeg hater ham mest, mer og mer –

«Skift låsene også,» gir jeg beskjed om på vei ut. Guttene ser i gulvet med hendene i lommen. «Vi vil ikke ha noe av at gjenferdet til den plagede Don dukker opp her, vil vi vel? At han skal rasle med lenkene og skremme ungene mine?»

*

Landskapet endrer seg. Smertene er de samme. Scenarbeiderne kommer med møblene i kasser. Tar deg hjem i ambulanse. Inn på bære. Korsbånd og sidebånd er fullstendig aurevne. Alvorligere enn et beinbrudd. Ingen operasjon kan gi tilfredsstillende resultater. I tre måneder ligger du hjemme på den røde sofaen med kneet bøyd i gips og beinet på puter, mens du røyker og drikker, brøler og gråter –

Du er redd, redd for å drømme, drømmene som pleide å være dine venner, dine beste venner, er nå dine fiender, dine verste fiender –

Det er her de finner deg, i drømmene. Det er her de får tak i deg –

Rovfugler og grevlinger, rever og røyskatter. Bikkjer og demoner.

Du er skremt nå. Du er på flukt –

Runder rundt banen, opp og ned trinnene på The Spion Kop. Femtisju trinn. Tretti ganger. Sju dager i uka fra ni om morgenen. Men du holder deg unna garderobene. Femtisju trinn. Du foretrekker stranda ved Seaburn. Tretti ganger. Stranda og baren. Sju dager i uka fra ni om morgenen. Løpetrening – Skremt. Vetskremt.

*Redd for skyggene. De ansiktsløse skikkelsene. Uten navn –
Redd for framtida. Din framtid. Ingen framtid.*

Men litt etter litt kommer du deg på beina igjen. Du kan ikke spille, ikke ennå. Du kan ikke spille, derfor blir du trener. For en stund. Sunderlands ungdomslag. Det holder deg vekk fra pubene og nattklubbene, ute av sengen og ute av sofaen. Hjelper på humøret også. Instruksjoner. Trening. Five-a-side. Six-a-side. Crossballer og skudd. Du elsker det og de elsker deg. De respekterer deg. Folk som John O'Hare og Colin Todd. Unge karer som suger til seg hvert ord du sier, alle sammen, hvert eneste ord. Du tar Sunderlands ungdomslag til semifinalen i cupen. Du består forbundets trenereksamen. Du elsker det, for pokker –

Men det er ingen erstatning. Det er fortsatt bare det nest beste –

Framtida di. Fortsatt bare nest best.

*

Rundt hjørnet. Ned korridoren. Opp trappene. Til styrerommet. Slagmarken. De doble tredørene. Her er det vinduer, bak disse dørene, men bare her. Matchende gardiner og tepper. Matchende blazere og messing:

Manny Cussins. Sam Bolton. Bob Roberts. Sydney Simon. Percy Woodward. *Oldermannen* Percy Woodward, viseformannen –

Halvt jødisk, en glemt stamme av self-made israelere fra Yorkshire. På leting etter Det lovede land, etter offentlig anerkjennelse, etter aksept og takknemlighet. Etter luer som tas av, etter knær som bøyes, etter smaken av folkets lepper på ræva –

De møkkete som applauderer dem – ikke laget, bare dem – dem og gryna deres.

Keith Archer, klubbsekretæren, vipper fra fot til fot mens han klapper i hendene. Klapper guttene mine på hodet, rufser dem i håret.

Cussins og Roberts, smil og sigarer, og vil du kanskje ha en drink?

«Kunne drepe for en,» svarer jeg og slår meg ned ved enden av bordet, hovedbordet.

Sam Bolton setter seg overfor meg. Bolton er styremedlem i Forbundet og visepresident i Ligaen. Rett på sak og self-made, stolt av det er han også.

«Du lurer antakelig på hvor treneren din befinner seg?»

«Les Cocker?» spør jeg, og rister på hodet. «Råtne epler dukker alltid opp».

«Ikke dette,» sier Bolton. «Han blir med Don Revie for å trene landslaget.»

«Godt å være kvitt drittsekken,» sier jeg.

«Hvordan det, Mr. Clough?»

«Han er en ondskapsfull, aggressiv liten jævel, og dere har fortsatt nok å ta av.»

«Men du kommer til å trenge en trener, uansett,» sier Bolton.

«Jimmy Gordon holder for meg.»

«Så Derby vil gi slipp på ham?»

«Det vil de, hvis jeg ber dem om det.»

«Da gjenstår det bare å be dem, ikke sant?»

«Har allerede gjort det».

«Så det har du gjort?» spør Bolton. «Hva annet har du bedrevet i formiddag?»

«Bare observert og lyttet,» sier jeg. «Sett, lyttet og lært.»

«Vel, Clough, det er også åtte kontrakter som må gjennomgås.»

«Hva i helsike?» spør jeg. «Har Revie etterlatt seg åtte usignerte kontrakter?»

«Det har han,» smiler Bolton. «Og en av dem gjelder Mr. John Giles.»

Nå setter de seg alle sammen. Cussins, Roberts, Simon og Woodward.

Woodward lener seg fram. «Det er noe du bør vite om Giles ...»

«Hva er det med ham,» spør jeg.

«Han ville ha jobben din,» sier Woodward. «Og Revie sa at den var hans.»

«Så det gjorde han?»

«For svær for støvlene sine,» nikker Woodward. «Begge to, han og Revie.»

«Hvorfor fikk han ikke jobben,» spør jeg. «Han har gjort en bra jobb med Irland.»

«Det ville ha blitt dårlig mottatt av Bremner,» sier Cussins.

«Jeg trodde de var kompiser,» sier jeg. «Som erteris og alt det der.»

De rister på hodet alle sammen. Cussins, Roberts, Simon og Woodward –

«Du vet hva man sier om æresfølelse blant tyver?» ler Bolton.

«Bremner er kaptein på laget,» sier Cussins. «Har sikkert egne ambisjoner.»

Jeg forsyner meg med mer konjakk. Vender meg til bordet igjen –

Jeg renser strupen. Hever glasset og sier –

«Skål for hele denne lykkelige, fordømte familien.»

*

Dette er det siste målet du noen gang kommer til å score. September 1964. Atten måneder siden det forrige. Sunderland er nå i 1. divisjon. Hjemmekamp mot Leeds United. Du slår en tunnel på Jackie Charlton og scorer –

Den eneste scoringen i toppdivisjonen i hele din karriere –

Det siste målet du kommer til å score, noen gang.

Du er ikke på hugget lenger. Du kan ikke vende. Det er over. Teppet nede. Du er tjuei år gammel og har scoret 251 ligamål på 274 kamper for Middlesbrough og Sunderland. Rekord. En sabla rekord i 2. divisjon. To landskamper for England. I jævla 2. divisjon –

Men det er forbi. Det er over og du vet det godt –

Ingen ligamesterskap. Ingen cupmesterskap. Ingen europacupkamper.

Brølet og fløyta. Applausen og beundringen –

Forbi for alltid. Nest best. For alltid.

Sunderland Football Club mottar 40 000 pund fra forsikringsselskapet i erstatning for skaden din. Du får 1500